

**RESİM SANATINDA ROMANTİZM VE SEMBOLİZM SANAT
AKIMLARININ İLİŞKİSİ**

The Relationship Between Romanticism and Symbolism Art Movements in Painting

Gülser Aktan¹

Makale Bilgisi	Özet
<i>Araştırma Makalesi</i> <i>Gönderilme:</i> 20 Aralık 2024 <i>Kabul:</i> 20 Ocak 2025 <i>Yayın:</i> 25 Şubat 2025 <i>Anahtar kelimeler:</i> Bilinçdışı, Romantizm, Sembolizm	<p>Bu çalışma, Romantizm ve Sembolizm sanat akımlarının resim sanatındaki ilişkisini ele almayı amaçlamaktadır. Romantizm, bireysel duygulara, hayal gücüne ve insanın iç dünyasına odaklanarak; dramatik ifadeler ve güçlü temalar aracılığıyla insan deneyimlerini sanata taşımıştır. Sembolizm ise soyut imgeler ve metaforlar aracılığıyla daha derin, metafizik anlamlar yaratmayı hedeflemiştir; bireysel olduğu kadar evrensel bir anlatım dili geliştirmiştir. Bu bağlamda, iki akım arasındaki benzerlikler ve farklılıklar incelenmiştir. Araştırmada hem nitel analiz hem de literatür taraması yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmada, Romantizm ve Sembolizmin önemli temsilcilerinin eserleri üzerinden bu akımların temel özellikleri değerlendirilmiştir. Sanatçıların eserlerinde kullandıkları teknikler ve temalar arasındaki paralellikler ve ayrımlar analiz edilmiştir. Bulgular, her iki akımın da bilinçdışı, hayal gücüne ve insan ruhunun derinliklerine odaklandığını göstermektedir. Sonuç olarak, her iki akım da bu hedeflerine ulaşmak için farklı yaklaşımlar benimsediği tespit edilmiştir. Romantizm, duyguların yoğunluğunu ve dramatik ifadeyi ön plana çıkarırken; Sembolizm, soyut imgeler ve metaforlar aracılığıyla derin ve evrensel anlamlar yaratmayı tercih etmiştir. Bu yönleriyle, sanat tarihinde birbirini tamamlayan, ancak estetik bakımdan farklı yollar izleyen iki özgün akım olarak yer almışlardır. Bu çalışmanın bulguları, Romantizm ve Sembolizmin modern ve çağdaş sanata olan etkilerini daha iyi anlamak için önemli bir bakış açısı sunmaktadır.</p>
Article Information	Abstract
<i>Research Article</i> <i>Received:</i> December 20, 2024 <i>Accepted:</i> January 20, 2025 <i>Published:</i> February 25, 2025 <i>Keywords:</i> Romanticism, Symbolism, Unconscious	<p>This study aims to examine the relationship between the Romanticism and Symbolism art movements in painting. Romanticism focused on individual emotions, imagination, and the inner world of humans, bringing human experiences into art through dramatic expressions and powerful themes. Symbolism, on the other hand, aimed to create deeper, metaphysical meanings through abstract images and metaphors, developing a narrative language that is both individual and universal. In this context, the similarities and differences between the two movements were analyzed. The study employed both qualitative analysis and literature review methods. The fundamental characteristics of these movements were evaluated through the works of prominent representatives of Romanticism and Symbolism. The parallels and distinctions between the techniques and themes used by the artists in their works were analyzed. The findings reveal that both movements focus on the unconscious, imagination, and the depths of the human soul. As a result, it was determined that both movements adopted different approaches to achieve their goals. Romanticism emphasized the intensity of emotions and dramatic expression, while Symbolism preferred to create profound and universal meanings through abstract images and metaphors. In this way, they have taken their place in art history as two unique movements that complement each other but follow different aesthetic paths. The findings of this study provide an important perspective for better understanding the influence of Romanticism and Symbolism on modern and contemporary art.</p>

Kaynak/Cite: Aktan, G. (2025). Resim sanatında romantizm ve sembolizm sanat akımlarının ilişkisi. *Lokum Sanat ve Tasarım Dergisi*, 3(1), 52-68.

 iThenticate
İntihal / Plagiarism

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve yayın öncesi intihal taraması yapılmıştır. / This article has been reviewed by at least two reviewers and has been checked for plagiarism before publication.

¹ Doç., Bursa Uludağ Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, gaktan@uludag.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0830-4335

GİRİŞ

Romantizm ve Sembolizm, sanat tarihinde farklı başlıklar altında incelenmesine rağmen, derin bir bağla birbirine bağlıdır. İnsan ruhunun derinliklerinden beslenen Romantizm sanatçıları, eserlerinde ister istemez kendi sembollerine yer vermiştir. Bu durum, Sembolizm ile Romantizm arasında doğal bir köprü oluşturmuştur. Romantizm, 18. yüzyılın sonlarında Avrupa’da, özellikle Almanya ve İngiltere’de, bir sanat, edebiyat ve felsefe akımı olarak doğmuş; 19. yüzyıl boyunca etkili olmuştur. Aydınlanmanın akılcılık ve düzen vurgusuna bir tepki olarak şekillenen bu hareket, bireysel duygulara, hayal gücüne, doğa sevgisine ve geçmişe duyulan nostaljiye öncelik tanımıştır.

Sembolizm ise 19. yüzyılın sonlarında, 1880’lerde Fransa’da ortaya çıkmış bir edebiyat ve sanat akımıdır. Realizm ve natüralizm gibi doğrudan gözleme dayalı yaklaşımlara tepki olarak gelişen Sembolizm, duygu, hayal gücü ve simgeler aracılığıyla daha derin anlamlar yaratmayı amaçlamıştır. Bu akım, edebiyat, resim ve müzik alanlarında önemli bir etki yaratmıştır. Her iki akım da insan ruhunun karmaşıklığını ve derinliklerini sanat yoluyla ifade etmeyi hedeflemiş, böylece birbirini tamamlayan farklı yaklaşımlar sunmuştur.

Romantizm ve Sembolizm arasındaki bağlantı, insan ruhunun derinliklerine olan ortak ilgileriyle daha iyi anlaşılabilir. Her iki akım da bireyin bilinçdışı dünyasına ve duygularının karmaşıklığına ışık tutmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda, sembol kavramı, yalnızca sanat ve edebiyat eserlerini değil, aynı zamanda insan zihninin işleyişini anlamada da kritik bir rol oynar. Bilinçdışının semboller aracılığıyla kendini ifade etmesi, hem Romantizmin bireysel duygulara olan vurgusunda hem de Sembolizmin daha soyut ve metaforik anlatımlarında önemli bir yere sahiptir. Bu noktada bilinçdışının sembol üretme sürecine değinmek faydalı olacaktır.

Bilinçdışı düşüncelerin varlığı esasen bastırmanın sonucudur. Bu düşünceler bir zamanlar bilinçliyken bireyin veya kültürün vicdanının etik dışı, ahlaksız veya tabu konular olarak gördüğü şeylerle ilişkili oldukları için bastırılmışlardır. Bastırılan duygu, konu, durum vb. bilinçten, hafızadan bilinçdışının derin rezervuarına itilmişlerdir. Bastırılmış düşüncelerin içerikleri genel olarak sevgi ve nefret; yaratma ve yıkım duyguları, çekim ve itme gibi diğer zıtlıklarla ilgilidir; uzun zamandır aşılmış olduğu varsayılan çocuksu istekler de yaygındır. Ağır bastırma altında olsa da bilinçdışı bir düşünce değişmiş veya gizlenmiş bir form alarak bilinçli bir duruma ulaşabilir. Bunu yaparken, orijinal bilinçdışı fikrin bir ikamesi veya sembolü haline gelir (Schnier,1953, s.67). Bilinçdışının içeriği bilince açık olmadığından, kişinin kendi hayatına özgü bu sembollerini anlaması kolay değildir.

Bastırılmış düşünceler, bireyin bilinçli zihin düzeyinde ifade edemediği ya da kabul edemediği içeriklerdir. Bu düşünceler, genellikle toplumsal veya ahlaki nedenlerle bilinçaltına itilmiştir. Ancak tamamen yok olmazlar; bunun yerine, kılık değiştirmiş veya değişime uğramış biçimlerde kendilerini dışavurma eğilimindedirler. Bu süreçte bastırılmış içerikler, genellikle rüyalar, sanat eserleri ya da semboller gibi dolaylı yollarla ifade bulur. Bu tür semboller, özellikle cinsel içerikli temaların ön planda olduğu simgelerle karşımıza çıkar. Örneğin, rüyalarda ya da mitolojik hikâyelerde yer alan metaforlar, bu bastırılmış düşüncelerin dışavurumunun bir aracı olabilir. Halk hikâyeleri, günlük dilde kullanılan ifadeler veya kültürel geleneklerdeki semboller, bilinçdışının kendini ifade ettiği alanlardan bazılarıdır. Böylece, bilinçdışı içerik, semboller aracılığıyla kendine bir ifade alanı yaratır ve bireyin psikolojik dünyasında bir anlam kazanmaya devam eder (Freud, 1994).

Sanat eserlerine yansıyan semboller psikanalitik açıdan, bastırılmış bilinçdışı fikirlerin ya da arzuların işaretleri veya yerini alan ifadeler olarak kabul edilir. Sanatçı, eserini duygusal bir ifade aracı olarak ele alırken, bilinçdışı zihni aracılığıyla semboller seçer. Bu semboller, izleyicilerin kendi bilinçdışı zihinlerinde de yankı bulur ve böylece sanatın ortak bir duygusal anlam oluşturmaya olanak sağlar (Schnier, 1953, s.74-75). Bu noktada, bilinçaltı ve bastırılmış düşünceler hem bireyin ruhsal dünyasını hem de sanatsal ifadelerini şekillendiren temel unsurlar arasında yer alır. Bilinçaltının semboller aracılığıyla kendini ifade etme biçimi, Romantizmin bireysel duygulara ve hayal gücüne yaptığı vurgu ile doğrudan örtüşür.

Romantizm, insan yaşamının olanaklarına ve engellerine odaklanan bir ifade biçimi olarak tanımlanır. İnsanların dünyayla olan ilişkilerini, hayal gücünü, duygularını ve yaratıcı potansiyellerini ön plana çıkarır. Romantizm, bireyin iç dünyasına derin bir ilgi gösterir ve bu dünyayı hem estetik bir alan hem de bir ifade biçimi olarak değerlendirir. Romantik düşünce, bireyin içsel deneyimlerinin, hayal gücünün ve duygularının, insan yaşamını anlamada temel bir araç olduğunu savunur. Bu yaklaşım, romantizmi bilinçaltının ve iç dünyanın karmaşıklıklarını keşfetme çabasının merkezine yerleştirir (Kompridis, 2006, s.250-252).

Sembolizm hem bireysel hem de evrensel anlamları bir arada taşıyan ve bu anlamları birleştiren bir ifade biçimi olarak tanımlanır. Bu yaklaşım, bir sembolün yalnızca bir nesneyi temsil etmekle kalmayıp, aynı zamanda kendi başına bir varlık ve estetik değer taşımasını vurgular. Başka bir deyişle, bir sembol, yalnızca bir şeyi işaret etmek için kullanılan bir araç değil, aynı zamanda kendi başına anlamlı ve dikkate değer bir unsur olarak görülür. Semboller, zamansal olan ile ebedi olan arasındaki bağın bir temsili olarak şeffaflık özelliğine sahiptir. Bu, bireysel olanın içinde evrensel olanı görmeyi mümkün kılar. Örneğin, bir gül sembolü, hem fiziksel bir çiçeği temsil eder hem de aşk, güzellik ya da geçicilik gibi daha derin anlamlar taşıyabilir. Bu özelliği sayesinde semboller, sadece dışsal bir göstergeden ibaret olmayıp, derin bir anlam ve duygu katmanını da barındırır. Modern anlamda sembolizm, sıradan imgelerin ötesinde bir kavram olarak ortaya çıkar. İmgelem, genellikle bir şeyin zihinsel bir tasviri veya çağrışımı ile sınırlıyken, semboller bundan daha geniştir; daha kapsamlı, yoğun ve çok katmanlıdır. Semboller, bir sanat eserinde ya da edebi bir metinde hem içerik hem de estetik bir değer taşır ve izleyiciye ya da okuyucuya çok yönlü bir deneyim sunar. Bu anlayış, sembolizmi yalnızca bir sanat ya da edebiyat tekniği olmaktan çıkarır; onu insan deneyimlerini, duyguları ve fikirleri daha derin ve zengin bir şekilde ifade eden bir araç haline getirir. Sanatta semboller, izleyicinin yalnızca gördüğü şeyin ötesine geçerek, daha geniş bir bağlam ve anlam dünyasıyla bağlantı kurmasını sağlar. Sembol, bir sanat eserinde ya da bir metinde, okuyucuya ya da izleyiciye kendi hayal gücünü ve içsel dünyasını keşfetme fırsatı sunar (Cohn, 1974, s.181-182).

Sembolizm, 19. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan bir akım olarak modernizmin doğuşunda önemli bir rol oynamıştır. Sembol, bir nesne veya işaretin belirli bir anlamı temsil etmesidir, sembolizm ise sembolleri kullanarak soyut ve derin anlamlar yaratmayı amaçlayan bir sanat veya edebiyat akımıdır. Bu akım, romantizmin son aşaması olarak değerlendirilmiş ve sanatın mistik ve sembolik anlamlar üzerinden bir ifade biçimi kazanmasına öncülük etmiştir. Sembolizm, sanatı salt görsel temsilin ötesine taşıyarak duygusal ve manevi gerçeklikleri iletmeye çalışmıştır. Sembolizmin romantik sanatla birlikte yükselişi, özellikle Avrupa'daki endüstriyel ve sosyal değişimlerin bir yansıması olarak anlaşılabilir. 19. yüzyılın sonunda yaşanan bu dönüşüm, Avrupa toplumlarında büyük kültürel şoklara neden olmuş ve bu durum sanatın da köklü bir değişim yaşamaya

yol açmıştır. Paul Gauguin ve Gustave Moreau gibi sembolist sanatçılar, geleneksel imgeleri ve sembolleri kullanarak daha derin anlamlar iletmeye çalışmışlardır. Bu sanatçılar, mitolojik ve dini temaları keşfederek, semboller aracılığıyla toplumsal ve bireysel deneyimleri yorumlamayı amaçlamışlardır. Modern sanatın kurucu figürlerinden Wassily Kandinsky, sembolizmi mistisizmle birleştirmiştir. Kandinsky'nin eserleri, renklerin ve formların bağımsız birer ifade aracı olarak kullanılabilmesi fikrini ortaya koymuş ve soyut sanatın temelini atmıştır. Bu anlayış, sembolizmin soyut bir dil haline dönüşümüne katkı sağlamış ve modern sanatın doğasını belirlemiştir (Vereycken, 2023).

Sembolizm ve Romantizmin bu karşılıklı etkileşimi, yalnızca sanat tarihindeki dönüşümleri anlamak için değil, aynı zamanda insan deneyimlerini ve bilinçdışının yaratıcı süreçlerdeki rolünü çözümlmek için de değerli bir perspektif sunmaktadır. Bu iki akımın ortaya koyduğu bireysel ve evrensel semboller hem geçmiş hem de modern sanatın dinamiklerini anlamada kritik bir anahtar işlevi görmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmada, Romantizm ve Sembolizm sanat akımlarını incelemek için nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Nitel analiz yöntemi ile Romantizm ve Sembolizm akımlarına ait önemli sanatçıların eserlerin derinlemesine incelenmesini sağlamış, bu eserlerdeki temalar, semboller ve estetik yaklaşımlar detaylı olarak değerlendirilmiştir. Literatür taraması, bu iki sanat akımının tarihsel gelişimi, temel özellikleri ve önemli temsilcilerinin eserleri hakkında mevcut bilgilerin toplanmasını ve değerlendirilmesini sağlamıştır. Örnek eser analizi ise belirli sanat eserleri üzerinden akımların estetik ve tematik özelliklerinin karşılaştırılmasını mümkün kılmıştır.

Araştırmanın evrenini, Romantizm ve Sembolizm akımlarına ait sanat eserleri oluşturmaktadır. Örneklem olarak, bu akımların en önemli temsilcileri arasında yer alan sanatçıların eserleri seçilmiştir. Örneklemde yer alan eserler arasında Caspar David Friedrich'in Deniz Kenarındaki Keşiş, Théodore Géricault'un Medusa'nın Salı, Arnold Böcklin'in Ölüler Adası, Gustave Moreau'nun Orpheus ve Odilon Redon'un Göz-Balon gibi çalışmaları bulunmaktadır. Bu eserler, akımların estetik özelliklerini ve tematik eğilimlerini açıkça yansıttığı için seçilmiştir.

Araştırmada kullanılan veriler, sanat eserlerinin incelenmesi ve bu eserlerle ilgili akademik kaynakların taranması yoluyla toplanmıştır. Sanat eserleri, içerik analizi yöntemiyle incelenmiş; kullanılan temalar, semboller, teknikler ve kompozisyon özellikleri detaylı olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, sanat tarihi ve estetik üzerine yapılmış akademik çalışmalar, makaleler ve kitaplardan elde edilen bilgiler çalışmanın teorik altyapısını oluşturmuştur.

Toplanan veriler, nitel analiz yöntemleriyle değerlendirilmiştir. İlk olarak, her iki sanat akımına ait eserlerdeki benzerlikler ve farklılıklar belirlenmiştir. Daha sonra, bu bulgular ışığında, Romantizm ve Sembolizmin insan deneyimlerini, bilinçdışını ve sanatsal ifade biçimlerini ele alış tarzları karşılaştırılmıştır.

ROMANTİZM

Romantik sanatın ortaya çıkışı, saray sanatının çöküşü ve burjuva öznelliğinin yükselişi ile doğrudan ilişkilidir. 18. yüzyılın sonlarında, saray geleneğinden kopuşla birlikte, burjuva sınıfının duyarlılıkları sanatın merkezine yerleşmiştir. Bu süreçte, Barok-Rokoko tarzının gösteriş ve ihtişamına karşılık sadelik ve samimiyet ön plana çıkmıştır. Özellikle Fransız Devrimi ile siyasal doruğuna ulaşan bu değişim, sanatta duygusal ve bireysel ifadelerin ağırlık kazanmasıyla romantik sanatın doğuşunu

hazırlamıştır. Romantizm, klasisizmin düzen ve akılcılığına tepki olarak duygulara, bireysel deneyimlere ve doğa sevgisine vurgu yapmıştır (Hauser, 2006, s.18-26).

Romantizm, bireyselliğin ve özgürlüğün sanattaki en belirgin ifadelerinden biri olarak, klasik kuralların reddi üzerine temellenmiştir. Hauser'e göre, bu üslup, klasisizmin kurallara dayalı ve düzenleyici yapısına karşı bir başkaldırı niteliği taşır ve sanatta bireysel özgürlüğü ön plana çıkarır. Her sanatçının kendi üslubunu yaratmasını vurgulayan bu yaklaşım, bireysel ifadelerin eşsizliğini önceler ve nesnel kuralları reddeder (2006, s.141). Romantik üslup, sanatı yalnızca bir güzellik ya da hakikat arayışı olarak değil, aynı zamanda bireyin duygusal ve estetik dünyasının bir dışavurumu olarak görür. Bu nedenle, romantik sanatçılar, geleneksel formları zorlayarak, daha içsel ve dramatik ifade biçimlerini tercih etmişlerdir. Bu, sanatın yalnızca duygusal değil, aynı zamanda ruhsal ve sezgisel bir araç olarak görülmesini sağlamıştır (Hauser, 2006, s.149). Romantik dönemin bir diğer önemli özelliği ise, sanatçıların topluma karşı daha eleştirel ve bağımsız bir tutum sergilemeleridir. Bu durum, romantik sanatçıların toplumla sürekli bir gerilim içinde olmalarına yol açmış ve eserlerine eleştirel bir boyut katmıştır (Hauser, 2006, s.181).

Romantik ressamlar arasında Théodore Géricault, Eugene Delacroix, William Turner ve Caspar David Friedrich gibi isimler öne çıkmaktadır. Delacroix'nin eserlerinde, dinamik kompozisyonlar ve güçlü renk kullanımı dikkat çekerken, Friedrich'in yapıtlarında melankoli, yalnızlık ve insanın doğayla ilişkisi temaları ön plana çıkar. William Turner ise doğayı dramatik bir şekilde ele alarak ışık ve atmosferle yoğun duygular yaratmıştır (Kinay, 1993, s.157-165). Géricault ise toplumsal trajedileri güçlü bir gerçekçilikle betimlemiştir.

Romantik Eser İncelemeleri

Görsel 1. Théodore Géricault, Medusa'nın Salı, 1818-1819, Tuval üzerine yağlı boya, 491 cm × 716 cm, Louvre Müzesi, Paris

Kaynak: (https://tr.wikipedia.org/wiki/Medusa%27n%C4%B1n_Salı)

Théodore Géricault'un Medusa'nın Salı isimli eseri, 1816 yılında gerçekleşen bir gemi kazasını konu alır. Bu kazanın ardında yatan nedenler ve sonuçları, toplumsal eleştirilerle derin bir şekilde bağlantılıdır. Medusa, Senegal'e doğru yol alırken liyakatsiz ve aristokratik ayrıcalıklarla atanmış bir kaptanın yönetiminde karaya oturmuş, bu durum

Fransız Bourbon Monarşisi'nin çürümüş yapısını gözler önüne sermiştir. Gemideki sınırlı sayıdaki cankurtaran botları, yüksek statüdeki yolculara ayrılmış, yaklaşık 150 kişi ise bir sala terk edilmiştir. Eserin konusu, bu salda hayatta kalmaya çalışan insanların trajedisini ele alır. Açlık, susuzluk ve kaos ortamında hayatta kalanların yaşadığı umutsuzluk ve mücadele, kompozisyonun merkezinde yer alır. Géricault, bu sahneyi tasvir ederken aynı zamanda dönemin sosyal sınıf farklılıklarına ve güç ilişkilerine eleştirel bir bakış getirir. Salda yer alan kişiler arasında statü farkı ortadan kalkmış hem sıradan işçiler hem de düşük rütbeli subaylar aynı acı dolu kaderi paylaşmıştır. Ancak kurtarıldıktan sonra bile sınıf farklılıkları devam etmiştir. Örneğin, mühendis Corréard, bir beyefendi olarak Senegal'deki hastanede alt sınıftan insanlarla aynı koşullara maruz kalmasından şikayetçi olmuştur (Lum, 1999, s.37).

Medusa'nın Salı, Géricault için yalnızca bir tarihi olayın temsili değil, aynı zamanda ırksal ve cinsel bilincin dönüşümü üzerine bir platform olmuştur. Resimdeki kompozisyon, gemideki sosyal hiyerarşiyi yansıtırken, aynı zamanda bir topluluk duygusu oluşturur. Sal üzerindeki insan piramidi, Fransız İmparatorluğu'nun temellerinin büyük ölçüde Afrikalı kölelerin emeği üzerine kurulduğunu sembolize eder. Özellikle piramidin tepesindeki siyahi figür, geleneksel olarak alt sınıfla ilişkilendirilen bu kişilerin, aynı zamanda bir umudu temsil etmesi bakımından çarpıcı bir detaydır.

Géricault, Bourbon Monarşisi'nin başarısızlığı ve toplumsal düzenin yozlaşmasını eleştirmek amacıyla bu eseri yaratmıştır. Bu bağlamda, tablo yalnızca bireysel bir trajediyi değil, modern toplumdaki sınıf çatışmalarını ve güç dengesizliklerini de gözler önüne serer. Salon'da sergilendiğinde, resim "Le Naufrage" (Gemi Enkazı) adıyla sunulmuş, böylece olayın politik etkisi hafifletilmeye çalışılmıştır. Ancak toplum, Medusa'nın hikayesini ve onun yarattığı skandalı zaten iyi bilmektedir. Bu nedenle eser, güç ilişkilerini sarsan ve modern topluma dair çoklu sosyal roller fikrini sorgulayan bir eleştiri olarak okunmuştur (Lum, 1999, s.38-39).

Görsel 1'deki piramidal kompozisyon, Romantik sanatın sıkça kullandığı bir yöntemdir ve burada umut ile çaresizlik arasındaki çatışmayı vurgular. Figürlerin yukarıya doğru yönelişi, kurtuluş umudunu temsil ederken aşağıdaki ölü ve çaresiz bedenler, felaketi ve ölümle yüzleşmeyi gösterir. Géricault, Caravaggio etkisinde bir chiaroscuro (ışık-gölge) tekniği kullanmıştır. Bu teknik, ışığın dramatik kullanımıyla figürleri ön plana çıkarırken arka planı karanlıkta bırakır. Eserde, yoğun kahverengi, gri ve koyu yeşil tonları kullanılmıştır. Bu renkler, felaketin kasvetini ve doğanın sertliğini yansıtır. Arka planda yer alan fırtınalı gökyüzü, doğanın korkutucu gücünü simgelerken; insan figürlerinin solgun ve gri tenleri, açlık ve ölümün izlerini taşır. Beyaz kumaş ise resmin en parlak noktasıdır ve aynı zamanda kurtuluş umudunu temsil eder.

Eser, insanın doğaya karşı çaresizliği ve hayatta kalma mücadelesini vurgulayan bir trajedi olarak öne çıkar. Romantik sanatın karakteristik özelliklerinden biri olan insan duygularının abartılı ve dramatik bir şekilde ifade edilmesi burada net olarak görülür. Figürlerin yüz ifadeleri ve beden dilleri; korku, umutsuzluk ve çaresizlikle birlikte umudu aynı anda taşır. Bu durum, insanın doğa karşısındaki direncini ve aynı zamanda çaresizliğini gözler önüne serer.

Görsel 2. J. M. W. Turner, Köle tüccarları Ölü ve Ölmekte Olan'ı denize atıyor - Tayfun geliyor (Köle Gemisi), 1840, Tuval üzerine yağlıboya, 90,8 x 122,6 cm, Boston Güzel Sanatlar Müzesi

Kaynak: (<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Slave-ship.jpg>)

Joseph Mallord William Turner (1775–1851), Romantizm sanatının bir temsilcisi olarak, eserlerinde doğa ve onun yıkıcı gücü, tarihsel olaylar, mitolojik anlatılar ve Sanayi Devrimi'nin etkileri gibi temaları sıkça işlemiştir. Özellikle deniz manzaraları, fırtınalar ve ışığın dramatik kullanımı, Turner'ın doğayla olan derin bağını yansıtır. Köle ticareti gibi toplumsal konulara da eleştirel bir bakış getiren sanatçı, eserlerinde insanın doğa karşısındaki kırılganlığına ve ahlaki sorumluluklarına dikkat çekmiştir.

Turner, resimlerinde kullandığı sahneleri genellikle doğrudan gözlemleyerek ve eskizler yaparak kaydetmiştir. Seyahatlerinde yanından ayırmadığı eskiz defterleri, sahnenin ana hatlarını belirlemek ve ışık-gölge ilişkilerini kaydetmek için kullanılmıştır. Çoğu zaman, bu eskizler yağlı boya tablolarına dönüşmeden yıllar boyunca arşivinde kalmıştır (Roberts vd., t.y., s.28). Onun eserleri, özellikle ışığın dramatik etkilerini ve atmosferik koşulları yansıtmasıyla dikkat çeker. Bu, hem duygusal hem de estetik bir deneyim sunarak Romantik sanatın temel özelliklerinden birini oluşturur. Turner'ın annesinin zihinsel rahatsızlıkları ve ölümünün yarattığı travma, sanatına melankolik ve dramatik bir ton kazandırmıştır. Ayrıca, çocukluğunda annesiyle olan sınırlı etkileşim ve babasının ona sunduğu destek, Turner'ın bireysel bir sanat anlayışı geliştirmesine katkıda bulunmuştur. Özellikle, annesinin akıl hastanesine yatırılması ve genç yaşta hayatını kaybetmesi, Turner'ın eserlerindeki yoğun duygusal derinliği açıklar (Roberts vd., t.y., s.9).

Van Thi Diep, Turner'ın sanat anlayışını manzara resimleri üzerinden açıklarken, doğanın fiziksel güçlerini mistik bir bakış açısıyla değil, kabul edilmiş bir gerçeklik olarak ele aldığını belirtmektedir. Diep'e göre Turner, özellikle Kant ve Burke'ün yüce kavramları çerçevesinde, doğanın gücünü ve yoğunluğunu temsil etmeye odaklanmıştır. Turner'ın sanatında fırça darbeleri ve yumuşak tonlar, doğanın fiziksel üstünlüğünü vurgularken, Alman Romantiklerinin aksine, bu güçlerin mistik yönleri sorgulanmaksızın kabul edilmiştir. Turner, doğayı yalnızca insanın karşısında aşılmaz bir güç olarak değil,

aynı zamanda görsel bir deneyimin kaynağı olarak da betimlemiştir. Böylece eserleri, Burke'ün yüce anlayışına daha yakın bir duruş sergilemiştir (2020, s.147-148).

Görsel 2'de gösterilen Köle Gemisi isimli eser doğanın yıkıcı gücünü gösteren ve eserin yapıldığı dönemin toplumsal olaylarına eleştiri barındıran bir resimdir. Turner, bu eserde 18. yüzyılda yaşanmış gerçek bir olayı referans almıştır. Resim, köle taşıyan bir geminin kaptanının ekonomik kaygılarla, hastalanan ve ölüme yaklaşan köleleri denize atmasını konu alır. Bu trajik olayın ardında, gemi kaptanının sigorta parası alabilmek amacıyla canlı köleleri değil, yalnızca kayıp malları tazmin edebilme şartı yatmaktadır (Roberts vd., t.y., s.27). Turner, denize atılan kölelerin etrafında vahşi dalgaları, kan kırmızısı bir gün batımını ve doğanın yıkıcı gücünü betimleyerek dramatik bir sahne yaratmıştır.

Turner, eserde (görsel 2) kölelerin trajedisini betimlerken doğayı önemli bir anlatı unsuru olarak kullanır. Doğa, sadece bir arka plan olarak kullanılmaz; eserin mesajını güçlendiren sembolik ve ahlaki bir rol üstlenir. Fırtına ve vahşi dalgalar, doğanın adeta insanın ahlaksız eylemlerine tepki gösterdiği bir cezalandırıcı güç gibi görünür. Şiddetli fırtına ve dev dalgalar, köle gemisinde yaşanan insanlık dışı trajediyi yansıtır ve bu olayın korkunçluğunu doğanın kaotik hareketleriyle anlatır. Burada doğa, insanın kötülüklerine sessiz kalmayarak bir tepki veriyor gibi tasvir edilir. Turner, doğayı adeta bir tanrısal yargıç gibi kullanarak insanlığın ahlaki çöküşünü eleştirir. Köleleri denize atan kaptanın eylemi, sadece insani bir trajedi değil, aynı zamanda ahlaki bir suçtur. Turner, doğanın yıkıcı gücünü göstererek, bu tür insanlık dışı eylemlerin cezasız kalmayacağını ima eder. Güneşin batışı hem kölelerin hayatlarının sonunu hem de insanlığın ahlaki çöküşünü simgeler.

Görsel 3. Caspar David Friedrich, Deniz Kenarındaki Keşiş, 1809 dolayları, Tuval üzerine yağlı boya, 110 x 171,5 cm, Nationalgalerie, Staatliche Museen, Berlin

Kaynak: (<https://smarthistory.org/friedrich-monk-by-the-sea/>)

Caspar David Friedrich'in sanat anlayışı, doğanın tinsel bir yansıması olarak tanımlanmıştır. Friedrich'in eserlerinde, Hristiyan ikonografisinin geleneksel sınırlarının ötesine geçerek Tanrısal olanı doğa üzerinden hissettirme çabası öne çıkmaktadır. Friedrich'in eserlerinde doğa, yalnızca bir fiziksel mekân değil, insanın metafiziksel sorularına yanıt aradığı, kendi küçüklüğünü ve evrenin büyüklüğünü fark ettiği bir

düşünce ve ruh hâli mekânıdır. Bu doğrultuda eserlerinde melankolik bir atmosfer, dramatik içsellik ve sonsuzluk hissi hâkimdir. Friedrich'in resimlerinin, genellikle alacakaranlıkta, siste ya da sonbaharda, belirli mekânlar ve ışık oyunları ile insanın tinselliğini ve doğa ile olan bağımlı ifade ettiği belirtilmektedir (Gül, 2016, s.6-7).

Görsel 3'te Friedrich'in, Deniz Kenarındaki Keşiş isimli eseri, doğayı Tanrısal bir varlık olarak gösterir. İnsan, burada küçük, yalnız ve fanidir. İzleyiciye sırtı dönük keşiş figürü, doğayla yüzleşen insanı temsil eder. Keşiş, doğanın sonsuzluğu ve Tanrı'nın yüceliği karşısında bir arayış içindedir. Bu, insanın varoluşsal sorgulamalarını simgeler. Resimde koyu ve soğuk tonlar hâkimdir. Koyu mavi, gri ve yeşilimsi tonlar, doğanın haşinliğini ve melankolik bir atmosferi yansıtır. Gökyüzündeki ışık geçişleri, umudun ve ilahi bir varlığın hissedilmesine olanak tanır. Üst bölümdeki açık mavi tonları, sakinlik ve huzur hissi uyandırır. Zıtlık kullanımı dikkat çekicidir: Altındaki koyu renkli deniz ile üstteki hafif aydınlık gökyüzü arasındaki geçiş, umut ve karanlığın bir aradalığını simgeler.

Friedrich'in resimlerindeki melankoli, Romantik dönemin ruhunu yansıtır. Doğa ile insan arasındaki karşılaşma, yalnızlığın ve varoluşsal kırılmanın bir yansımasıdır. Keşişin duruşu ve çevresindeki boşluk, insanın ölümlülüğünü ve yalnızlığını hatırlatır. Deniz, ölüm, bilinmezlik ve sonsuzluğu sembolize ederken; gökyüzü ise ilahi olanı, ruhani yükselişi ve umudu temsil eder. Gökyüzündeki hafif açıklık, karanlık karşısında bir kurtuluş imgesidir.

SEMBOLOİZM

Sembolizm temelde şiir ve edebiyat üzerinden tanımlanmış ve bu alanda gelişim göstermiştir. Ancak akımın görsel sanatlara etkisi de çok geçmeden kendisini göstermiştir. Sembolizm, özellikle Mallarmé ve onun kuşağının liderliğinde, edebiyatın dil aracılığıyla soyut ve metafizik anlamlar yaratma yeteneğini geliştirmiştir. Bununla birlikte, görsel sanatlarda Sembolizm, dolaylı anlatımlar ve derin anlamlarla resim sanatında da kendine yer bulmuştur. Hauser'e göre, sembolist ressamlar, doğrudan gerçekliği betimlemek yerine, ruhsal ve metaforik anlamları görsel kompozisyonlarla ifade etmeye çalışmışlardır. Sembolizmin resim sanatında öne çıkan en belirgin özelliği, anlatılması güç duygular ve düşünceler için dolaylı yollarla bir ifade yaratmasıdır. Bu yaklaşım, doğrudan anlatımın sınırlarını aşarak soyut imgeler ve semboller aracılığıyla daha derin anlamlar sunmayı amaçlamaktadır. Sembolizm, yalnızca bireysel duyguların bir yansıması değil, aynı zamanda dönemin toplumsal ve ruhsal krizlerinin sanata yansıması olarak değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, sembolist ressamlar hem bireysel hem de kolektif bilinçdışının dışavurumlarına odaklanarak, eserlerinde çok katmanlı bir anlam dünyası yaratmışlardır (2006, s.233-235).

Sembolizm, 19. yüzyılın sonlarına doğru empresyonizmin doğrudan gözleme dayalı yöntemlerine bir tepki olarak doğmuş, doğrudan gerçeklikten ziyade soyut ve ruhsal anlamları ifade eden bir sanat anlayışı geliştirmiştir. Sembolizm, bireysel duyguların ve bilinçdışı süreçlerin sanatsal bir araç olarak kullanıldığı ve sanatçının hayal gücünü ön planda tutan bir akım olarak tanımlanabilir. Bu akımın üslup özellikleri, rüya ve hayal dünyasının temsilleri, metafiziksel temalar ve yoğun bir atmosfer yaratma çabasıyla öne çıkar. Sembolizm, üslup açısından, basit tasvirin ötesine geçerek izleyiciye derin bir düşünsel ve duygusal deneyim sunmayı hedeflemiştir. Bu bağlamda, soyut fikirlerin görsel bir formda somutlaşması, Sembolizmin en belirgin özelliklerinden biri olmuştur (Kinay, 1993, s.215). Sembolizm üslubu, metaforik imgeler, mistik temalar ve doğrudan değil dolaylı anlatımlarla karakterize edilir. Gombrich, sembolist sanatın

temelinde, bir anlamın açıkça belirtilmesi yerine sezgisel bir şekilde hissedilmesi gerektiği fikrinin yer aldığı vurgular. Bu akımda kullanılan semboller, açık ve net olmaktan ziyade, farklı anlam katmanları sunarak izleyicinin hayal gücünü harekete geçirir (2007, s.626).

Sanatın bu yaklaşımı, özellikle Gustave Moreau, Odilon Redon ve Arnold Böcklin gibi ressamın eserlerinde somutlaşmıştır. Gustave Moreau, eserlerinde mistik ve alegorik temaları işlerken, hayal gücüne dayalı kompozisyonlar oluşturmuştur. Salome'nin Hayaleti (Apparition) ve Jüpiter ve Semele gibi tabloları hem tematik derinliği hem de dramatik üslubuyla dikkat çeker. Odilon Redon ise bilinçdışı ve hayal gücü arasındaki bağı görsel olarak keşfetmiş, eserlerinde rüya ve hayal dünyalarını sembollerle ifade etmiştir. Arnold Böcklin'in yapıtları ise mitolojik unsurları dramatik ve duygusal bir şekilde ele almıştır. Özellikle Ölüler Adası ve Sakin Deniz adlı eserleri, bu yaklaşımı yansıtan önemli örneklerdir (Kinay, 1993, s.216-217).

Sembolist Resim İncelemeleri

Gustave Moreau'nun sanat anlayışı, sembolizm ve mitolojiyle olan derin ilişkisiyle şekillenir. Sanatçı, mitolojik ve dini temaları modernist bir bakış açısıyla ele alarak antik semboller ile Hristiyan imgelerini estetik bir bütünlük içinde spiritüel bir senteze dönüştürür. Moreau'nun eserlerinde, yaratıcı süreç, bireyin içsel dünyası ve kozmik düzen arasındaki bağ derinlemesine incelenir. Sanatçı, bu bağı mitolojik imgeler ve sembolik anlatımlarla zenginleştirerek, hem insanın yaratıcı potansiyelini hem de evrenle olan ilişkisini estetik bir perspektifle ortaya koyar.

Görsel 4. Gustave Moreau, Orpheus (Orpheus'un Başını Lirinin Üzerinde Taşıyan Trakyalı Kız), 1865, Tuval üzerine yağlıboya, 154 × 100 cm, Musée d'Orsay
Kaynak: (<https://www.musee-orsay.fr/fr/oeuvres/orphee-1091>)

Görsel 4'te gösterilen Gustave Moreau'nun "Orpheus'un Başını Lirinin Üzerinde Taşıyan Trakyalı Kız" adlı eseri, mitolojik ve sembolik anlamlarla doludur. Eser, Orpheus'un mitolojik hikâyesini yeniden yorumlayarak hem yaratıcı süreç hem de

insanın fiziksel ve ruhsal dünyaları arasındaki ilişkiye odaklanır. Orpheus, sanatın ve şiirin gücüyle doğaya hükmedebilen, ancak trajik bir şekilde Dionysos'un takipçileri Bakkhalar tarafından öldürülen bir figürdür. Mitolojide, Orpheus'un başı ve lirinun nehre sürüklenmesi ve başının hala şarkı söylediği anlatılır. Ancak Moreau, bu hikâyeyi değiştirerek, Orpheus'un başını taşıyan genç bir Trakyalı kız figürü yaratmıştır (Sertakova vd., 2019, s.1322-1323). Eser, yaratıcı sürecin ve sanatın ölümsüzlüğünün bir simgesi olarak görülür.

Moreau'nun eserinde Orpheus fiziksel olarak ölü olmasına rağmen, onun sanatının ve yaratıcılığının etkisinin devam ettiği fikri vardır. Orpheus'un başının, kesilmiş olmasına rağmen hala şarkı söylemeye devam etmesi, beden yok olmasının ruhsal varlığı ya da sanatsal etkinliği durduramayacağına işaret eder. Bu, ruhun ve yaratıcılığın fiziksel sınırlamaların ötesine geçebileceği fikrini destekler. Eserdeki Orpheus'un kesik başı, bir taraftan onun ölümüyle trajediyi yansıtırken, diğer taraftan bu ölümün onun sanatını ve mesajını susturmadığını vurgular. Böylelikle, ruhsal varlık, bedensel sonluluğu aşan bir güç olarak konumlandırılır.

Bu durum, Hristiyan geleneğindeki Vaftizci Yahya'nın başı ile paralellik kurularak pekiştirilir (Sertakova vd., 2019, s.1324). Yahya, fiziksel olarak öldürülmesine rağmen, manevi öğretileri ve peygamberlik mesajları yaşamaya devam etmiştir. Moreau'nun bu bağlantıyı kullanması, yaratıcılığın ve ruhsal gerçeklerin ölümsüzlüğünü göstermek için güçlü bir metafor oluşturur. Böylece eser hem Orpheus'un sanatsal mirasını hem de insan ruhunun ve yaratıcı gücün fiziksel sınırlamalara üstünlüğünü simgeler.

Odilon Redon'un sanat anlayışı, doğa gözlemleri ve hayal gücünü birleştirerek kendi benzersiz fantastik evrenini yaratmaya odaklanmıştır. Redon, doğadan esinlenmesine rağmen, eserlerinde gerçeklikten koparak görünür dünyanın ötesindeki bir ruhsal ve hayali dünyayı keşfetmiştir. Sanatçının amacı, gözlemlenen doğayı içselleştirerek ve hayal gücünün hizmetine sunarak görünmeyeni görünür kılmaktır. Redon, sanatındaki orijinalliğin, hayali varlıkları insani bir şekilde canlandırmaktan ve görünür dünyanın mantığını görünmeyen öğelere hizmet edecek şekilde dönüştürmekten kaynaklandığını ifade etmiştir (Museum of Modern Art, 1961, s.22-23).

Odilon Redon'un sembolist sanat anlayışı, doğaüstü, bilinçaltı ve hayal gücünün birleşiminden oluşan güçlü bir estetik anlayış üzerine kuruludur. Sanatçı, eserlerinde genellikle rüyalar, mitolojik öyküler ve fantastik imgelerden yararlanmıştır. Eserlerinde kullandığı imgeler, yalnızca estetik bir deneyim sunmakla kalmamış, aynı zamanda izleyiciyi içsel sorgulamalara yönlendirmiştir. Örneğin, göz imgesi aydınlanma ve ruhsal uyanışı temsil ederken; iskelet, ölüm ve yeniden doğuşu simgelemektedir. Redon'un fantastik yaratıkları, bilinçaltının birer yansıması olarak ortaya çıkmış ve çoğu zaman izleyicide hayranlık ve korku duygularını bir arada uyandırmıştır (Batur Çay, 2021, s.88-100).

Görsel 5. Odilon Redon, Göz-Balon, 1878, Renkli kağıt üzerine kömür ve tebeşir, 42,2 x 33,3 cm

Kaynak: (<https://www.moma.org/collection/works/33013>)

Görsel 5'te gösterilen Odilon Redon'un Göz-Balon adlı eseri, sembolizm sanatının temel unsurlarını taşıyan, hayal gücünü ve bilinçaltını merkeze alan bir çalışmadır. Eserde yer alan göz imgesi, aydınlanma, bilgelik ve ruhsal farkındalığın sembolü olarak yorumlanabilir. Göz, tarih boyunca hem tanrısal bir güç hem de insanın iç dünyasını yansıtan bir araç olarak ele alınmıştır. Redon, bu imgede yalnızca görsel bir gerçekliği değil, bilinçaltına erişimi ve ruhsal uyanışı temsil eder. Aynı zamanda, balonun yükselişi, fiziksel dünyanın ötesine geçme arzusunun ve insanın sonsuzluk arayışını simgeler. Gözün bir balon formunda gökyüzüne yükselmesi, maddi dünyadan kopuşu ve metafizik bir boyuta geçişi ifade eder. Bu sembolizm, Sembolizm akımının fiziksel dünyanın ötesindeki anlamları keşfetme fikriyle örtüşür. Balonun taşıdığı kesik baş ise, ruhsal olanın fiziksel olan üzerindeki zaferine işaret eder; beden yok olmuş, ancak zihin ve ruh yolculuğuna devam etmektedir şeklinde yorumlanabilir.

Redon'un kömür ve tebeşir kullanarak oluşturduğu buğulu ve karanlık atmosfer, eserin mistik ve bilinmeyenle ilişkili yönlerini güçlendirir. Sembolizmde sıkça rastlanan bu teknik, izleyiciyi yalnızca görselliğin değil, duygusal ve sezgisel bir deneyimin içine çeker. Gözün etrafındaki karanlık ve silik çizgiler, eserin gizemini artırarak izleyiciyi bilinmeyen sınırlarına doğru çeker.

Görsel 6: Arnold Böcklin, Ölüler Adası, 1883, Ahşap üzerine yağlıboya, 80 x 150 cm, Alte Nationalgalerie

Kaynak: (https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Arnold_Boecklin_-_Island_of_the_Dead,_Third_Version.JPG)

Böcklin, Sembolizm akımının önde gelen isimlerinden biri olarak mitoloji, efsane ve ölüm temalarını merkezine almıştır. Sanatı hem Romantizm hem de Pre-Rafaelit estetikle kesişen simbolist bir yaklaşımla, klasik dünyanın hayali yorumlarını ve fantastik dünyalar tasvirlerini içerir.

Böcklin'in eserleri, genellikle mitolojik temalar ve ölüm ile ölümsüzlük kavramlarına odaklanır. Görsel 6'da Ölüler Adası adlı seriden bir resim gösterilmektedir. Ölüler Adası serisi, ölüm temasını işleyen en bilinen eserlerinden biridir. Bu seri, selvi ağaçlarıyla kaplı bir adayı ve adaya taşınan bir cenaze törenini betimlemektedir. Eserin karanlık ve ölüme çağrıştıran, hüzünlü, kasvetli atmosferi, sanatçının hayatında yaşadığı kişisel trajedilerle ilişkilendirilmiştir; Böcklin, 14 çocuğundan 8'ini kaybetmiştir ve bu durum eserlerine doğrudan yansımıştır. Bu, onun simbolist yaklaşımında ölüm temasını tekrar tekrar işlemesine neden olmuştur. Ayrıca, bu resimlerin fin de siecle² döneminde Avrupa kültürüne bir ağıt olarak görüldüğü belirtilmiştir (Sack, 2021).

Görsel 6'daki eserde, denizin ortasında yalnız bir ada, selvi ağaçları, kayalık yüzeyler ve adanın ortasında gömülü gibi duran bir mezarlık yer almaktadır. Kayık içinde, beyazlar içinde bir figür ve bir tabut taşıyan başka bir figür görülür. Bu kompozisyon, ölümün yalnızlığını ve hayat ile ölüm arasındaki geçişi sembolize eder. Ada, ölümün metaforu olarak işlev görürken selvi ağaçları, Batı kültüründe genellikle yas ve ölümsüzlükle ilişkilendirilir. Kayık ve tabut, ölen kişinin ruhunun öteki dünyaya taşınmasını simgeler. Bu, Yunan mitolojisindeki Charon'un Styx Nehri üzerinden ruhları taşınması hikâyesine bir göndermedir. Eserde kullanılan koyu ve melankolik tonlar, dramatik bir atmosfer yaratır. Gökyüzündeki bulutların karanlık dokusu ve adanın üzerine düşen gölgeler hem kasvetli bir ruh halini hem de ölümün kaçınılmazlığını ifade eder. Ada üzerindeki ışık-gölge oyunları, izleyicinin gözünü adanın merkezine yönlendirir ve buradaki mezar yapılarının mistik anlamını güçlendirir.

Eser, hem görsel hem de felsefi açıdan izleyiciye derin bir deneyim sunarak,

² Fin de siecle, 19. yüzyılın sonlarında, sanat ve edebiyatta estetik anlayışın ön plana çıktığı, toplumsal çöküş endişelerinin ve dekadantlık (yozlaşma) düşüncesinin etkili olduğu bir dönemdir. Bu dönemde, yaşanan krizlere sanat ve edebiyatla yanıt verilmiş, geleneksel yaklaşımlar terk edilerek modern ve yenilikçi yöntemler benimsenmiştir.

yaşam ve ölüm arasındaki gizemli bağı anlamlandırmaya çalışır. Adanın sessizliği ve kayıktaki tabut, ölümün kaçınılmazlığını simgelerken, ada üzerindeki selvi ağaçları ve mezarlık, insan ruhunun ölümsüzlüğüne dair umutları yansıtır.

SONUÇ

Romantizm ve Sembolizm, sanat tarihinde farklı dönemlerde ortaya çıkmış olsa da derin anlamda birbirlerini etkileyen ve tamamlayan akım oldukları görülmektedir. Bu iki sanat akımı, insan ruhunun derinliklerini ifade etme amacıyla, dönemin toplumsal, felsefi ve estetik sorunlarına çözüm sunma arayışında önemli bir rol oynamıştır. Her iki akım, insanın bilinçdışına, hayal gücüne ve duygusal dünyasına olan ilgisiyle öne çıkar. Romantizm, bireysel özgürlüğü, doğaya dönüşü ve içsel deneyimlerin gücünü vurgularken; Sembolizm bu içsel dünyayı soyut semboller ve metaforlarla derinleştirir. Özellikle bilinçdışının rolü, iki akım arasındaki güçlü bir bağlantı noktasıdır.

Romantizm, doğayı insanın ruhsal dünyasının bir yansıması olarak kullanır. Friedrich'in Deniz Kenarındaki Keşiş gibi eserleri, insanın doğa ile kurduğu bireysel bağın ne kadar güçlü olduğunu gözler önüne serer. Friedrich'in resminde, keşiş küçük, yalnız bir figür olarak devasa ve sonsuz doğanın karşısında yer alır. Bu, insanın evrendeki yerini sorgulamasına neden olan bir metafor yaratır. Bu örnek üzerinden, Romantizm, doğayı insanın duygusal dünyasını ve varoluşsal sorularını anlamlandırmada bir araç olarak kullanmıştır denilebilir. Sembolizm ise doğayı bir metafizik ve soyut anlam yaratma aracı olarak kullanır. Bu yaklaşım, doğayı yalnızca bir sahne ya da ruhsal bir yansıma olarak değil, çok katmanlı bir anlam ve duygusal bir derinlik yaratan bir semboller bütünü olarak görür. Arnold Böcklin'in Ölüler Adası adlı eseri, bu yaklaşımı iyi bir şekilde temsil eder. Resimdeki ada, sadece bir mekân olarak değil, yaşam ve ölüm arasındaki geçişin bir sembolü olarak karşımıza çıkar. Friedrich'in eserinde doğa, insanın duygusal ve ruhsal deneyimlerine birebir karşılık gelirken, Böcklin'in eserinde doğa, daha karmaşık ve metaforik bir anlam taşır. Friedrich'in doğası insanın ruhunu açığa çıkarırken, Böcklin'in doğası soyut bir kavramı somutlaştırır. Sonuç olarak, her iki akım da doğayı kullanır, ancak Romantizm bunu daha kişisel ve doğrudan bir bağlamda yaparken, Sembolizm soyutlama ve metaforlarla daha geniş bir anlam dünyası yaratır.

Her iki akım da hayal gücüne ve duyguların yoğunluğuna büyük bir değer atfeder. Romantik sanatçılar, hayal gücünü dramatik kompozisyonlarla ifade ederken, sembolistler bunu daha dolaylı yollarla, metaforik imgeler aracılığıyla yapar. Gustave Moreau'nun Orpheus adlı eseri, hayal gücünün ve yaratıcı sürecin gücünü ortaya koyar.

Her iki sanat akımı da insan ruhunun derinliklerini ve karmaşıklığını keşfetme, anlama ve ifade etme amacını taşır. Bunun nedeni hem Romantizm hem de Sembolizmin insan deneyimlerinin görünür yüzeyini aşarak, bilinçaltındaki daha derin duygulara, arzulara ve düşüncelere ulaşmayı hedeflemesidir. Ancak bu iki akım, bu amacı gerçekleştirme biçimleri açısından farklılık gösterir. Romantizm, bireyin yoğun duygusal deneyimlerine ve bu deneyimlerin dramatik ifadelerine büyük bir önem verir. Bu akımda, insanın yaşadığı çarpıcı anlar ve derin içsel çatışmalar, abartılı ve etkileyici sahnelerle görselleştirilir. Örneğin, Théodore Géricault'un Medusa'nın Salı adlı eseri, bireylerin çaresizlik, korku ve umut gibi duygularını dramatik bir kompozisyonla izleyiciye aktarmayı başarmıştır. Sembolizm ise bireyin bu duygusal ve dramatik anlarını doğrudan değil, soyut ve metaforik bir düzlemde ifade etmeye çalışır. Ayrıca Sembolizm insanın bilinçdışı süreçlerini ve bu süreçlerin dışı vurumlarını ele alır. Bilinçdışı, genellikle rüyalar, mitolojik imgeler ve sembollerle kendini ifade eder. Sembolist sanatçılar, bu sembollerini kullanarak, görünür olanın ötesindeki anlamları keşfetmeye çalışır.

Her iki akımın ortak temaları olmasına rağmen, bu temaları işleyiş biçimleri ve estetik yaklaşımları arasında belirgin farklar vardır. Bu farklar, onların farklı dönemlerin ve toplumsal koşulların ürünü olmasından kaynaklanır; Romantizm, 18. yüzyılın sonunda Aydınlanmanın akılcı ve düzen odaklı felsefesine karşı bir tepki olarak doğmuş ve bireyin özgürlüğünü savunmuştur. Buna karşılık, Sembolizm 19. yüzyılın sonunda Realizm ve Natüralizmin doğrudanlık anlayışına tepki olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, Romantizm geçmişe ve doğaya bir dönüşü ifade ederken; Sembolizm, modernizmle daha uyumlu bir şekilde, soyut bir ifade biçimi geliştirmiştir.

Romantik sanatçılar, bireysel duygularını ve deneyimlerini merkeze alırken, sembolistler daha evrensel ve zamansız anlamlara ulaşmayı hedefler. Bu nedenle, Romantik sanatçılar eserlerinde daha kişisel ve dramatik bir üslup benimserken, sembolistler daha soyut ve kolektif bir bilinçle çalışır.

Her iki akımın da farklılıkları kadar ortak noktaları da sanatın insanın hem bireysel hem de evrensel deneyimlerini ifade etme gücünü ortaya koyar. Romantizm ve Sembolizm, yalnızca kendi dönemlerinin sanat anlayışlarını değil, modern ve çağdaş sanatın da dinamiklerini şekillendirmiştir. Bu bağlamda, bu iki akımın incelenmesi, sanatın insan deneyimi üzerindeki etkisini anlamak için değerli bir perspektif sunar.

Etik İlkeler

Bu araştırmada etik kurul izni gerekmemektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Çalışma tek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Çatışma Beyanı

Bu makalenin yazarı tarafından herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması belirtilmemiştir.

KAYNAKÇA

- Batur Çay, M. (2021). Symbols in Odilon Redon Paintings. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 7(1), 88–100. <https://doi.org/10.22252/ijca.884209>
- Cohn, R. G. (1974). Symbolism. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 33(2), 181-192. <https://doi.org/10.2307/429086>
- Diep, V. T. (2020). The Romantic Landscape: A search for material and immaterial truths through scientific and spiritual representations of nature. *Athens Journal of Humanities and Arts*, 7(2), 137-168. <https://doi.org/10.30958/ajha.7-2-3>
- Freud, S. (1994). Psikanaliz üzerine. (A. A. Öneş, Çev.). Say Yayınları. (Orijinal çalışma 1925 yılında yayımlanmıştır)
- Gombrich, E. H. (2007). Sanatın öyküsü (Çev. B. Cömert). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gül, E. (2016). *Caspar David Friedrich'in romantizmi*. Anadolu Aydınlanma Vakfı Sosyal ve Kültürel Bülteni, 69, 3-9.
- Hauser, A. (2006). *Sanatın toplumsal tarihi* (Y. Gölönü, Çev.). Remzi Kitabevi. (Orijinal çalışma yayımlanma tarihi: 1951).

- Kinay, C. (1993). *Sanat Tarihi: Rönesanstan Yüzyılımıza, Gelenekselden Moderne*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kompridis, N. (2006). Romanticism. In R. Eldridge (Ed.), *The Oxford Handbook of Philosophy and Literature* (ss. 247-266). Oxford University Press.
- Lum, K. (2020). On Board The Raft of the Medusa, 1999. In *Everything is Relevant: Writings on Art and Life, 1991-2018* (pp. 35–41). Concordia University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctvwvr2jd.15>
- Museum of Modern Art. (1961). *Odilon Redon, Gustave Moreau, Rodolphe Bresdin*. The Museum of Modern Art in collaboration with the Art Institute of Chicago. https://www.moma.org/documents/moma_catalogue_3419_300062233.pdf
- Roberts, M., Cullinan, C., Grigg, C., & Townsend, J. (Eds.). (t.y.). *Joseph Mallord William Turner 1775–1851: Self-Portrait 1798, Notes for Teachers*. Tate.
- Sack, H. (2021, Ekim 16). *Arnold Böcklin - Swiss Symbolism and Décadence*. SciHi Blog. Erişim: Aralık 19, 2024, <http://scihi.org/arnold-bocklin/1000/>
- Schnier, J. (1953). Art symbolism and the unconscious. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 12(1), 67–75. <https://doi.org/10.2307/426301>
- Sertakova, E. A., Leshchinskaia, N. M., & Kolesnik, M. A. (2019). Three Gustave Moreau pictures: Myth, religion, creativity. *Journal of Siberian Federal University Humanities & Social Sciences*, 12(7), 1316–1334. <https://doi.org/10.17516/1997-1370-0447>
- Vereycken, K. (2023). *On the origins of Modern Art: The question of Symbolism*. ArtKarel. https://www.academia.edu/107231653/On_the_origins_of_Modern_Art_The_Question_of_Symbolism

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

This study explores the relationship between the Romanticism and Symbolism art movements in painting, focusing on their shared objectives and divergent methods of artistic expression. Romanticism emphasizes individual emotions, imagination, and the exploration of the human inner world. It conveys human experiences through dramatic expressions and powerful themes, often using nature as a reflective medium. In contrast, Symbolism seeks to create deeper, metaphysical meanings through abstract images and metaphors, developing a narrative language that is both personal and universal. Both movements address the complexities of the human psyche and emphasize the significance of unconscious processes in artistic creation. However, their approaches to achieving these goals differ significantly, which is the core focus of this research.

Method

This study adopts a qualitative research approach, employing both literature review and content analysis methods. The literature review provides a comprehensive theoretical framework by gathering existing knowledge about the historical development, fundamental characteristics, and representative works of Romanticism and Symbolism. Content analysis is applied to analyze selected art pieces, focusing on the thematic and

aesthetic features of the two movements. The study examines a targeted sample of notable works from each movement. Key works include Caspar David Friedrich's *Monk by the Sea*, Théodore Géricault's *The Raft of the Medusa*, Arnold Böcklin's *Isle of the Dead*, Gustave Moreau's *Orpheus*, and Odilon Redon's *Eye-Balloon*. These pieces were chosen because they vividly reflect the core themes and stylistic tendencies of their respective movements. Data collection involved a detailed examination of these artworks and an analysis of scholarly sources discussing their historical and aesthetic significance. The data analysis process focused on identifying thematic parallels and stylistic distinctions between the two movements. Symbolic elements, compositional techniques, and thematic representations in the selected artworks were analyzed to understand the artists' emotional and philosophical approaches.

Findings

The findings reveal that both Romanticism and Symbolism delve into the unconscious, imagination, and the depths of the human soul. However, they differ in their representation and artistic techniques. Romanticism emphasizes the intensity of emotions and dramatic expression, as seen in Friedrich's and Géricault's works, which often use nature as a means of reflecting the human condition. For instance, Friedrich's *Monk by the Sea* portrays the vastness and transcendental nature of the environment as a metaphor for human introspection. On the other hand, Symbolism employs abstract and metaphorical imagery to explore deeper, universal meanings. Böcklin's *Isle of the Dead*, for example, uses the imagery of a solitary island and funeral motifs to symbolize the transition between life and death, creating a complex narrative that extends beyond the immediate visual representation. Similarly, Redon's *Eye-Balloon* combines surreal imagery with profound symbolic undertones, inviting viewers to explore metaphysical themes. While Romanticism often draws from personal emotional experiences and depicts them vividly, Symbolism abstracts these emotions, embedding them within layered symbols and metaphors that resonate on a broader, universal scale.

Results and Discussion

Romanticism and Symbolism are two distinct yet interconnected movements that have significantly influenced art history. Romanticism, emerging as a response to Enlightenment rationality, sought to prioritize emotional intensity, individual freedom, and a nostalgic return to nature. In contrast, Symbolism, developed as a reaction against Realism and Naturalism, aimed to transcend the physical world and delve into the spiritual and metaphysical dimensions of human existence.

The analysis highlights that Romanticism and Symbolism share a common interest in the unconscious and human emotion but diverge in their artistic execution. Romanticism favors direct and dramatic depictions of human experiences, while Symbolism employs a more indirect and abstract approach, emphasizing the power of symbols to evoke universal meanings.

The findings also underscore the complementary nature of these movements. Romanticism's emphasis on individual emotion and nature laid the groundwork for Symbolism's focus on abstract metaphors and universal symbolism. Both movements have profoundly influenced modern and contemporary art, providing insights into the role of the unconscious and imagination in artistic creation.